

Mål nr P 65-24

Statens fastighetsverk m.fl. ./.. Stockholms kommun

Med anledning av mark- och miljödomstolens underrättelse den 4 juni 2024 får Stockholms kommun genom kommunstyrelsen, nedan staden, efter beviljat anstånd anföra följande.

Inställning

Kommunen yrkar att mark- och miljödomstolen ska avslå överklagandet, samt övriga överklaganden i målet, och fastställa kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplanen.

Inledande anmärkningar

Länsstyrelsen har den 20 december 2023 beslutat att inte pröva kommunens beslut att anta detaljplanen enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900), nedan PBL. Detta innebär att länsstyrelsen bl.a. bedömt att beslutet innebär att riksintressena – däribland riksintresset nationalstadsparken – tillgodoses, att miljö kvalitetsnormerna följs och att bebyggelsen inte blir olämplig med hänsyn till risken för översvämning.

Rättsliga utgångspunkter

Detaljplanen är upprättad enligt PBL. Planarbetet påbörjades genom stadsbyggnadsnämndens beslut den 18 juni 2018 att godkänna start-PM. Detaljplanen har handlagts med utökat förfarande.

Enligt 13 kap. 17 § PBL ska den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna. Om den överprövande myndigheten finner att beslutet strider mot en rättsregel ska beslutet upphävas i sin helhet.

Domstolens överprövning innebär i första hand en kontroll av att kommunens beslut ryms inom det handlingsutrymme som kommunen har enligt bestämmelserna i PBL och de krav som ställs på beslutsunderlag och beredningsförfarande. Om kommunens beslut ryms inom detta handlingsutrymme kommer de avvägningar som en kommun har gjort mellan olika samhällsintressen inte att bli föremål för överprövning.¹

---

¹ Se t.ex. prop. 2009/10:215 s. 88 samt MÖD 2014:12 och MÖD 2017:15

Detaljplanens syfte

Detaljplanens huvudsyfte är att skapa en tät och levande stadsmiljö kring Norrtull, samt en värdig entré till Stockholm norrifrån och ett omhändertaget möte med nationalstadsparken. Vidare syftar detaljplanen till att med en sammanhållen bebyggelse skapa tydliga och trygga stråk både i nord-sydlig och öst-västlig riktning, mellan Stockholm, Solna och nationalstadsparken. Detaljplanen medför en betydande bearbetning av det trafiksystem som idag dominerar Norrtull.

Planen syftar även till att skydda de kulturhistoriskt värdefulla tullhusen och stärka deras status och funktion i stadsmiljön. En större platsbildning föreslås kring de gamla tullhusen, med arbetsnamnet Tullhusplatsen.

Planförslaget möjliggör totalt ca 600 lägenheter, ca 82 000 kvm lokaler, nya offentliga platser i form av parker och torg, skola för ca 1 200 elever, förskola, en fullstor idrottshall och en bollplan.

Bemötande av framförda invändningar

Kommunen fokuserar i det följande huvudsakligen på det som Statens fastighetsverk (härefter SFV) fört fram om bristerna i konsekvensbeskrivningen av dagvattenflödena till den södra delen av Hagaparken.

Inledningsvis

Under samrådet framförde SFV, i egenskap av fastighetsägare, synpunkter angående dagvatten. Miljökonsekvensbeskrivningen och dagvattenutredningarna har därefter kompletterats och förtydligats under planprocessen fram till antagande, efter synpunkter och i dialog med länsstyrelsen.

SFV framför i sin överklagan bl.a. en oro för ökade kostnader för underhåll. Vidare efterlyser SFV en tydligare konsekvensbeskrivning av de ökade flödena av dagvatten till Brunnsviken. Med anledning av vad SFV framför vill kommunen förtydliga följande.

Vattennivå i Brunnsviken

SFV uttrycker en oro för att återskapandet av det naturliga avrinningsområdet kommer att orsaka ett högre vattenstånd i Brunnsviken och att det högre vattenståndet skulle leda till skador på SFV:s fastighet (Haga 2:1 i Solna kommun).

Flödesberäkningarna för detaljplanen efter ombyggnation med fördröjning enligt åtgärdsnivån i gatunät och kvartersmark visar att årsmedelavrinningen ($\text{m}^3/\text{år}$) ökar med 18 000 $\text{m}^3/\text{år}$ (se Dagvattenutredning Östra Hagastaden, Sweco 2021-03-26). Brunnsviken har

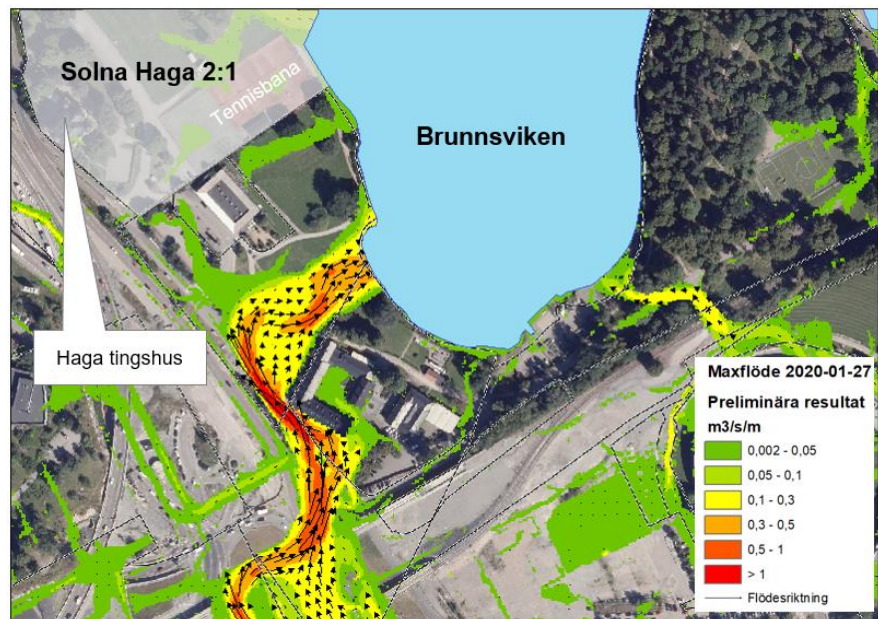
idag fritt utflöde, vilket gör det vatten som tillförs Brunnsviken rinner vidare till Lilla Värtan och Saltsjön.

Antaget att det inte fanns något utflöde från Brunnsviken, skulle ökningen av årsavrinningen resultera i en vattennivåökning på 1 cm. Det bedöms därför att vattenståndet i Brunnsviken inte kommer att påverkas. De stora trenderna med förhöjda vattennivåer i Östersjön på grund av exempelvis klimatförändringar påverkas inte av aktuell detaljplan.

Flödesvägar vid extremskyfall

SFV uttrycker en önskan om en tydligare konsekvensbeskrivning för ökade kostnader för underhåll på grund av ökade flöden av dagvattnet på markytan. Här är det värt att notera skillnaden mellan det som sker vid normal nederbörd, där vattnet avleds kontrollerat med hjälp av Stockholm Vatten och Avfalls (härefter SVOA) dagvattenledningar, och det vatten som avleds på markytan vid extremhändelser (Skyfall). Extremhändelserna är när det över tid är så intensiv nederbörd att samtliga brunnar och ledningar översvämmas och vatten rinner ytledes till Brunnsviken. Vid sådana händelser rinner vatten utifrån det naturliga avrinningsområdet, som inte förändras med detaljplanen för Östra Hagastaden.

Både i nuläget och efter exploatering i enlighet med detaljplanen finns en stor flödesväg där vatten kommer att rinna vid extremhändelser. Den flödesvägen går längs befintligt dike, förbi Stallmästargården till Brunnsviken, se figur 1. Fastigheten Haga 2:1 i Solna kommun, som SFV förvaltar, ligger inte i berört avrinningsområde. Därför bedöms risken för påverkan av vattenflöden vid extremtillfällen på grund av detaljplanen inte öka för fastigheten.

Figur 1. Flödesväg vid extremhändelse efter genomförandet av aktuell detaljplan. Bilden visar resultat av skyfallskartering vid en 100-årshändelse med klimatsfaktor enligt dagvattenutredning (se Skyfallskartering Hagastaden, Sweco 2020-02-24).

SFV har i sitt överklagande även begärt ett förtydligande om huruvida Tingshusslätten och tennisbanorna kommer att påverkas av vattenvägar på grund av den aktuella detaljplanen. Eftersom identifierad flödesväg inte berör Tingshusslätten, Tingshusets infiltrationsområde eller tennisbanorna är bedömningen att de inte kommer att påverkas av detaljplanen för Östra Hagastaden.

På grund av ovanstående och att dagvatten normalt avleds i SVOA:s nya dagvattenledningar är bedömningen att det inte kommer att bli några ökade kostnader för underhåll för SFV på grund av den aktuella detaljplanen.

Säkerställandet av LOD på kvartersmark

Stockholms stad har ett inarbetat arbetssätt för att säkerställa lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) enligt kraven i Östra Hagastaden. I korthet åligger det byggherren att ta fram en utredning för att visa att föreslagen dagvattenhantering uppfyller kraven på kvarteret. Denna utredning godkänns sedan av kommunen. Genomförande av dagvattenhantering och även detaljplanen i övrigt säkerställs via avtal och i bygglovsprocess.

Föroreningsbelastning

Dagvattensituationen är i dagsläget komplex, och dagvatten leds idag delvis i ledning till Henriksdals reningsverk och Saltsjön. Detta utgör, av olika skäl, en mindre bra lösning. Dagvattenstrategin för

Hagastaden innebär att allt dagvatten istället kommer att ledas renat till Brunnsviken. Detta är i huvudsak till fördel för Brunnsviken.

Vid detaljplanens genomförande planeras således det naturliga avrinningsområdet att återskapas. Detta innebär att mer vatten kommer att, efter omfattande reningsåtgärder, ledas till Brunnsviken. Trots att mer vatten tillförs Brunnsviken kommer föroreningsbelastningen via dagvattenavledning att minska för alla beräknade ämnen, förutom fosfor och kadmium.

I dagsläget leds dagvatten och spillvatten i en gemensam ledning. I samband med detaljplanens genomförande kommer en duplicering av detta kombinerade avloppsledningsnät att ske. En konsekvens av dupliceringen är en minskad bräddning av orenat avloppsvatten från ledningsnätet, och därmed minskat utsläpp av fosfor och andra föroreningar till Stockholms recipienter. Den årliga belastningsminskningen på grund av minskad bräddning av avloppsvatten är inte medtagen i dagvattenberäkningarna.

Vid bedömningen av påverkan är det viktigt att titta på storheterna. Enligt beräkningarna sker en belastningsökning av 1 kg fosfor och 2 g kadmium via dagvatten, vilket motsvarar någon promille jämfört med den totala årliga belastningen till Brunnsviken. På grund av osäkerheter är ökningen av kadmium troligen överskattad i beräkningen.

För att kunna göra en helhetsbedömning av föroreningar finns ett lokalt åtgärdsprogram (LÅP) för Brunnsviken. Programmet är framtaget gemensamt av Stockholm stad och övriga kommuner som påverkar Brunnsviken. Åtgärderna i LÅP:en uppnår förbättringsbehovet för fosfor och kadmium. Dessa åtgärder är inte kopplade till specifika detaljplaner.

Ett exempel på en åtgärd i LÅP:en för att minska mängden fosfor är den fosforfällning som genomfördes 2019. Avskiljningen av fosfor vid av en sådan åtgärd beräknades till ca 2 ton. Vid fosforfällning sker även en samfällning av kadmium. Den marginellt ökande belastningen av fosfor från aktuell detaljplan bedöms inte ha betydelse för Brunnsviken. Utöver den genomförda fällningen planeras flera åtgärder enligt LÅP:en för att förbättra Brunnsviken status.

Då föroreningsbelastningen i stort minskar bedöms inte heller detaljplanen ha någon avgörande betydelse för eventuell igenväxning av Brunnsviken. Frågan om igenväxning är emellertid komplex, exempelvis beträffande vad som avses med igenväxning. Att mer vat-

ten tillförs Brunnsviken kan ha en positiv effekt mot eventuell förekommande igenväxning, men även här sker prioritering av åtgärder bäst inom ramen för åtgärdsprogrammet för Brunnsviken.

Natur- och kulturvärden samt nationalstadsparken

Det kan noteras att planförslaget är väl genomarbetat vad gäller påverkan på nationalstadsparken. Ett flertal utredningar har tagits fram för att trygga ingående kultur- och miljövärden och det har pågått en omfattande dialog med länsstyrelsen kring detta. Planens lämplighet framgår t.ex. genom att länsstyrelsen valt att inte begära överprövning av detaljplanen. Planen utsläcker också en befintlig byggrätt som i mångt och mycket skulle kunna få en större negativ påverkan på nationalstadsparken än det aktuella planförslaget.

Avslutningsvis

Kommunen vidhåller bedömningen i miljökonsekvensbeskrivningen att ett genomförande av detaljplanen för Östra Hagastaden ökar möjligheterna att nå de övergripande målen om renare vatten i Brunnsviken. Kommunens bedömning är att ett genomförande av detaljplanen inte kommer att medföra några nämnvärda negativa konsekvenser med anledning av nya dagvattenflöden för SFV:s fastighet Haga 2:1 i Solna kommun.

Utöver vad som ovan anförts hänvisar kommunen till planhandlingar samt övriga handlingar och utredningar i planärendet. Sammanfattningsvis bedömer kommunen att detaljplanen bygger på en lämplig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Kommunen har inte överskridit sitt handlingsutrymme enligt PBL vid antagandet av detaljplanen. Överklagandena ska därför avslås.

SLUT